

บันทึกการตอบข้อหาหรือกรมอนามัย
เรื่อง คำนิยามและแนวทางการควบคุมมูลฝอยติดเชื้อในสถานประกอบกิจการสักผิวน้ำ
หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย

องค์การบริหารส่วนตำบล พ. ได้มีหนังสือที่ สป ๗๑๔๐๔/๑๓๑๔ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ เพื่อขอหารือคำนิยามและการควบคุมมูลฝอยติดเชื้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้วยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบล พ. ได้พิจารณาความหมายของ “มูลฝอยติดเชื้อ” ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ความได้ว่าเป็นมูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้น ซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้ และเป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัย ซึ่งในหนังสือแนวทางการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ แนวทางการควบคุมกิจการ ๙(๑๘) การประกอบกิจการสักผิวน้ำ หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย หน้า ๑๙๔ ถึง ๑๙๕ ให้มีการควบคุมมูลฝอยติดเชื้อมากับสถานประกอบกิจการดังกล่าว ซึ่งมูลฝอยติดเชื้อในกิจการดังกล่าวไม่เข้าคำนิยาม “มูลฝอยติดเชื้อ” ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ เพราะไม่ใช่มูลฝอยติดเชื้อที่เกิดจากกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัย นั้น

ในการนี้ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบล พ. ขอหารือเรื่อง คำนิยามและการควบคุมมูลฝอยติดเชื้อว่ามูลฝอยที่เกิดจากกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กิจการที่ ๙ ประเภทที่ ๑๘ การประกอบกิจการสักผิวน้ำ หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เช่น เข็มสักผิวน้ำ สำลี ผ้าก๊อช เป็นมูลฝอยติดเชื้อหรือไม่ และมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดจากกิจการดังกล่าวต้องดำเนินการควบคุมอย่างไร

(๑) ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕

กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ให้คำนิยามคำว่า “มูลฝอยติดเชื้อ” หมายความว่า มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้น ซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้ ซึ่งหมายรวมถึงมูลฝอยดังต่อไปนี้ ที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นมูลฝอยติดเชื้อ อันได้แก่

๑) ซากหรือชิ้นส่วนของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลอง

๒) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบมีด กระบอกฉีดยา หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้ว สไลด์ และแผ่นกระจกปิดสไลด์

๓) วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น สำลี ผ้าก๊อช ผ้าต่าง ๆ และท่อต่าง

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๙๔๕.๐๔/๙๕๗๓ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ซึ่งกรมอนามัยมีถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พ.

๔) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื่อร้ายแรง

ดังนั้น มูลฝอยติดเชื่อจึงครอบคลุมถึงซากหรือชิ้นส่วนของอวัยวะของมนุษย์หรือสัตว์ ที่ได้จากการทดลองหรือการชันสูตร ที่ได้จากการทดลองหรือการชันสูตร วัสดุหรือของมีคมที่สัมผัสหรือสงสัยว่าสัมผัสเลือดหรือสารน้ำจากร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ ทั้งนี้ต้องเกิดจากการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์หรือการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเชื้อโรค นอกจากนี้ยังรวมถึงมูลฝอยทุก ๆ ชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื่อร้ายแรง ซึ่งต้องดำเนินการเก็บรวบรวมและกำจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยวิธีการกำจัดมูลฝอยติดเชื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕

๒. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเภทที่ ๙ กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ

(๑๘) การประกอบกิจการสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย

ขอบเขตและความหมาย

“สถานที่ที่ให้บริการเกี่ยวกับสักผิวหนัง สักคิ้ว หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เว้นแต่กิจกรรมหรือการดำเนินการที่อยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรม”

๓. คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ ๒/๒๕๔๓ เรื่อง หลักเกณฑ์มาตรฐานการควบคุมกิจการสักผิวหนัง การเจาะหูหรือเจาะอวัยวะอื่น

๓.๙ เข็มและภาชนะบรรจุสีชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง เมื่อใช้แล้วให้ทิ้งในภาชนะซึ่งเป็นโลหะหรือพลาสติกอย่างหนา มีฝาปิดมิดชิด เมื่อใกล้จะเต็มให้เติมน้ำยาไลโซลที่มีความเข้มข้น ๒% หรือสารละลายแคลเซียมไฮโปคลอไรด์ที่มีความเข้มข้น ๐.๐๕% จนท่วมเข็มและภาชนะบรรจุสีทั้งหมด ปิดฝาให้แน่น แล้วนำไปกำจัดตามข้อบัญญัติท้องถิ่น

(๒) ความเห็นในประเด็นข้อหาหรือ

ข้อหาหรือ ๑ : มูลฝอยที่เกิดจากกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กิจการประเภทที่ ๙(๑๘) การประกอบกิจการสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เช่น เข็มสักผิวหนัง สำลี ผ้าก๊อช เป็นมูลฝอยติดเชื่อหรือไม่

ความเห็น : เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงจากกิจกรรมของการดำเนินกิจการสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย ที่มีการเจาะผิวหนังหรืออวัยวะของร่างกายโดยวิธีการใช้เข็มหรืออุปกรณ์สำหรับเจาะ หรือมีการใช้เข็มสักหรืออุปกรณ์สำหรับสักกลายบนผิวหนัง และมีการใช้สารเคมีซึ่งเป็นหมึกสักหรือสีสักกลาย ซึ่งในการดำเนินการเจาะหรือสักดังกล่าวทำให้มีเลือดเกิดขึ้น ทำให้อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเจาะหรือสักนั้นสัมผัสเลือดที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ที่มารับบริการนั้นเป็นผู้ที่เป็นโรคที่สามารถติดต่อได้หรือไม่ เช่น โรคไวรัสตับอักเสบบี วัณโรค โรคเรื้อน โรคเอดส์ เป็นต้น หากอุปกรณ์ที่ใช้ในการเจาะหรือสักไม่สะอาดหรือไม่ได้ผ่านการฆ่าเชื้อ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่มารับบริการรายอื่นมีความเสี่ยงที่จะติดโรคและมูลฝอยที่เกิดขึ้นอาจมีการปนเปื้อนของเชื้อโรคดังกล่าวได้ และเมื่อพิจารณาคำนิยาม “มูลฝอยติดเชื่อ” ตามกฎกระทรวงว่าด้วยวิธีการกำจัดมูลฝอยติดเชื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ หมายความว่า มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้น ซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้ ดังนั้นจึงเห็นว่ามูลฝอยที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการดังกล่าว ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นมูลฝอยติดเชื่อจนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีปริมาณหรือความเข้มข้นของเชื้อโรคที่อาจก่อให้เกิดการแพร่กระจายของโรคได้จริง ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นต้องทำการตรวจพิสูจน์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานจึงอาจไม่ทันการณ์ต่อการควบคุมและป้องกันโรคได้และหากจะทำการตรวจพิสูจน์ทุกครั้งในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปได้ยาก และต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่ทั้งนี้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่มุ่งเน้นในเรื่องสุขลักษณะและป้องกันอันตราย

หรือความเสี่ยง ...

หรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชน รวมถึงผู้ประกอบการและผู้มารับบริการด้วย ดังนั้นในคู่มือแนวทางการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หน้า ๑๙๔ - ๑๙๕ จึงได้มีคำแนะนำในหลักการป้องกันและควบคุมปัญหาด้านการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการจัดการมูลฝอยที่เกิดจากการประกอบกิจการสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายเช่นเดียวกันกับมูลฝอยติดเชื้อ โดยเฉพาะ เข็ม สำลีเป็อนเลือด ซึ่งควรมีการจัดการให้ถูกต้องตามสุขลักษณะด้วย

ข้อหาหรือ ๒ : มูลฝอยติดเชื้อที่เกิดจากกิจการดังกล่าวต้องดำเนินการควบคุมอย่างไร

ความเห็น : แนวทางการควบคุมและจัดการมูลฝอยที่เกิดจากกิจการสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายนั้น ราชการส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการควบคุมให้สถานประกอบกิจการดังกล่าวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ ๒/๒๕๔๓ เรื่อง หลักเกณฑ์มาตรฐานการควบคุมกิจการการสักผิวหนัง การเจาะหรือเจาะอวัยวะอื่นด้วย และเพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากมูลฝอยประเภทเข็มสำหรับเจาะหรือสัก สำลีที่เป็อนเลือด ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถควบคุมให้สถานประกอบกิจการดำเนินการคัดแยกมูลฝอยดังกล่าวออกจากมูลฝอยทั่วไป และดำเนินการเก็บ ขนและกำจัดเช่นเดียวกันกับมูลฝอยติดเชื้อ โดยอาจกำหนดเป็นเงื่อนไขเฉพาะแนบท้ายใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเพื่อให้ผู้ประกอบการถือปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวต่อไปก็ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุ ราชการส่วนท้องถิ่น อาจกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๓^๒ ให้มีมาตรการควบคุมดูแลสถานประกอบกิจการสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เช่น อาจกำหนดให้ผู้ที่มีมารับบริการต้องไม่เป็นผู้ที่เป็นโรคติดต่อหรือโรคติดต่อร้ายแรงตามรายชื่อแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง ซึ่งให้ผู้บริการสอบถามหรือขอดูใบรับรองแพทย์ก่อนให้บริการหรือให้ผู้รับบริการกรอกข้อมูลประวัติทั่วไป เพื่อรับรองตนเองว่าไม่เป็นโรคติดต่อหรือโรคติดต่อร้ายแรง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถสืบสวนโรคทางระบาดวิทยาต่อไปได้ด้วย หรือราชการส่วนท้องถิ่นอาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๐^๓ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ การจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากสถานที่ที่มี

^๒ มาตรา ๓๓ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๑) ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการตามประเภทที่มีข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมตามมาตรา ๓๒ (๑) ในลักษณะที่เป็นการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖

ในการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขโดยเฉพาะให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณสุขเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๒) ก็ได้

ใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ใช้ได้สำหรับกิจการประเภทเดียวและสำหรับสถานที่แห่งเดียว

^๓ มาตรา ๒๐ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(๓) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กิจกรรมหรือการกระทำสักผิวหนัง หรือเจาะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายทั้งในลักษณะที่เป็นการค้าและไม่เป็นการค้า เพื่อให้มีการจัดการมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิทางสุขภาพของประชาชนและอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่อไป เป็นต้น

กรมอนามัย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ : ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ จะพึงเรียกเก็บได้

(๖) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ